

enta stat

brandmän och poliser (varav flera hundra dödades under attacken). Varken Microsoft eller Goldman Sachs kommer att skicka flygplan och F16-jaktplan till Persiska viken för att jaga rätt på Usama bin Ladin. Det är militärens uppgift. Under 1990-talet vidgades den sociala och ekonomiska klyftan mellan de universitetsutbildade mäklare, advokater och programutvecklare som arbetade i tvillingtornen och de arbetare som kom till deras räddning.

Det faktum att attacken skedde lika urskillningslöst mot dem alla, är en tydlig påminnelse om att alla amerikaner är beroende av varandra och tillhör samma samhälle. Attacken mot World Trade Center kommer även att leda till förändringar i Amerikas relation till resten av världen. Under det senaste decenniet har både republikaner och demokrater flirtat med isolationismen. Hos de förstnämnda har det tagit sig uttryck i ett motstånd mot globalt engagemang, hos de sistnämnda i ekonomisk protektionism och en ovilja mot att bekosta landets försvar.

En ändring av prioriteringarna

Isolationismen har försvunnit från agendan under överskådlig framtid. Ingen bör underskatta amerikanernas ilska och hur långt de tänker gå för att straffa de skyldiga. Före tisdagen debatterades det högljutt huruvida USA skulle kunna skapa fram en ökning på ynkliga 18 miljarder dollar i försvarsutgifter. Nu finns det plötsligt oerhört mycket stör-

re summor att tillgå, helt bortsett från ett eventuellt budgetöverskott. Prioriteringarna kommer också att ändras. Missilförsvaret är en målsättning också framöver, men det kommer troligen att få lägre prioritet i jämförelse med krav på bättre underrättelseverksamhet, styrkedemonstrationer och möjligheter att hantera så kallade asymmetriska hotbilder.

Den största förändringen kommer dock att vara en psykologisk karaktär. Inte sedan Pearl Harbor har en fiende kunnat döda amerikaner på amerikansk mark. Den gången skedde det på det avlägsna Hawaii. Washington DC har varit okränkbar sedan britterna satte eld på Vita huset under kriget 1812.

Detta har lagt grunden till en viss typ av särartstänkande i den amerikanska utrikespolitiken. Amerikanskt territorium har alltid varit en trygg hamn. USA har tidigare övervägt för- och nackdelarna med interventioner i andra länder, men har aldrig tvingats kämpa mot andra länder som trängt in i USA. Konsekvenserna av tidigare amerikanska interventioner har axlats antingen av de allierade eller av amerikanska intressen utomlands – aldrig direkt av amerikanska medborgare. Kuwaitkriget och Kosovo var ytterligt antiseptiska i det avseendet, och skapade realistiska förvänt-

ningar på att USA skulle kunna forma händelsernas utgång utan att amerikanska liv gick till spillo. Detta har nu förändrats.

Snäv tolkning kan leda till problem

Det som i dag kallas asymmetrisk krigföring har i själva verket blivit symmetrisk, i så måtto att Amerikas fiender för första gången i historien lärt sig slå till direkt mot amerikaner som svar på USA:s agerande. Det innebär givetvis att isolationismen inte är något alternativ. Detta har dessutom skapat ett slags avskräckningseffekt som innebär att USA för första gången måste beakta de direkta kostnaderna för sina åtgärder. Det kommer inte att hindra USA från att agera, men det kommer att påverka landet en viss realism i dess inblandning i resten av världen.

Europas största oro är naturligtvis att ett Amerika med nya krafter och nytt engagemang kommer att gå till ensidigt angrepp mot förmenta fiender på ett klumpigt och kontraproduktivt sätt. Huruvida detta kommer att ske beror emellertid på hur USA och Europa agerar på och tolkar det som inträffat.

Den första frågan har att göra med beskaftenheten i terroristernas hot. Om attacken inte var ett brott utan en krigshandling, vilket utrikesminister Colin Powell har fastslagit, är den rätta reaktionen en militär åtgärd och inte att göra det till en fråga för polisväsendet. Efter Pearl Harbor gjorde USA inga ansträngningar att ställa Tojo och Hitler inför rätta eller att åta de flygplanspiloter som genomförde attacken.

Det kommer att uppstå ett stort problem mellan USA och Europa om europeerna undervärderar amerikanernas ilska eller gör en för snäv tolkning av hotets omfattning. Natos stöd till USA är ett hoppande tecken, men det återstår att se hur konkret detta stöd blir under de kommande månaderna.

Om det finns en transatlantisk enighet när det gäller problemets beskaftenhet, kommer vi att få se födelser – eller snarare återfödelser – av en ny och förhoppningsvis positiv typ av internationellt samarbete. Ett krig mot terrorismen går ut på att besegra fienden med militära medel, vilket i sin tur kan kräva föregripande attacker mot dem som hotar en, precis som Israel gjort, och aktioner mot de stater som stöttar ens fiender. En operation av det slaget kan inte genomföras med enstaka missilattacker från USA:s fredade mark, utan kommer att kräva långvariga militäroperationer i avlägsna delar av världen.

För stort för USA ensamt

Trots sin styrka klarar USA inte en sådan sak på egen hand. Om målet visar sig vara Usama bin Ladin i Afghanistan, behöver USA hjälp av åtminstone Ryssland, Pakistan och kanske också Kina, som måste upplåta sin mark till amerikanska styrkor. Det krävs också politiskt samarbete med moderata arabstater i fråga om underrättelseverksamhet, samt militär hjälp från USA:s allierade i Europa. USA behöver kort sagt skapa en koalition och träffa avtal för att denna ska bli verksam.

Detta är inte något recept på unilateralisim, utan på ett gemensamt engagemang. USA kommer troligen att resa sig efter attacken som ett annorlunda land, mer förenat, mindre självupptaget och i betydligt större behov av sina vänner för att kunna genomföra vad som kommer att bli ett nytt nationellt projekt för att besegra terrorismen. Det kan också bli ett vanligare land, i det hänseendet att det har konkreta intressen och en högst verklig sårbarhet, snarare än en övertro på att landet ensamt kan definiera den värld det befinner sig i.//

”Ingen bör underskatta hur långt amerikanerna tänker gå för att straffa de skyldiga”

Fotnot: Författaren är professor i internationell politisk ekonomi vid Johns Hopkins-universitetet. Hans nya bok, *The Post-human future: consequences of the biotechnology revolution*, publiceras av Profile nästa vår. Copyright: The Financial Times Limited, publicerad 15/9.